

ALİ TƏHSİL MÜƏSSISƏLƏRİNDƏ RİYAZİYYATIN TƏDRİSİNDƏ DİSTANT TƏHSİL TEKNOLOGİYALARINDAN İSTİFADƏNİN PEDAQOJİ ŞƏRTLƏRİ

XALİDƏ SİDQƏLİ QIZI HƏSƏNOVA, MƏFTUN NİZAMİ QIZI HEYDƏROVA

Sumqayıt Dövlət Universiteti
hesenova_1975@list.ru

Cəmiyyətin əsas kapitalı kimi mütəxəssislərin ixtisaslı hazırlığına hazırkı bazar tələbləri kifayət qədər yüksəkdir. Təhsil sistemi qarşısında yaradıcı tefəkkürlü, tədqiqatçılıq vərdişlərinə və bacarığına malik, elmi informasiya axınında, müasir informasiya texnologiyalarından istifadə etməyi bacaran şəxsiyyət hazırlamaq vəzifəsi durur. Bu, müxtəlif fənlərin tədrisinin məzmununu, onun üsul və nəzarət formalarını müəyyən edir. XXI əsrdə ali təhsilin beynəlxalq təcrübəsində distant təhsilin rolu əsaslı şəkildə dəyişdirildi. Distant təhsil bütün dünyada istifadə edilən ən populyar və yüksək effektiv modellərdən birinə çevrildi. Ümumiyyətlə, distant təhsil, təhsil prosesinin koordinatoru olan müəllimin tam iştirakı olmadan, rəqəmsal medianın köməyi ilə informasiyanın fərdi müstəqil mənimsənilməsi prosesi kimi başa düşülür. Bugünkü sosial, iqtisadi və mədəni şəraitdə rəqabətə davamlı olmaq üçün ali təhsil müəssisələri ilk növbədə rəqəmsal texnologiyalara əsaslanan yenilikləri tədris prosesinə fəal şəkildə tətbiq etməlidirlər.

Bu ilkin şərtlər əsasında ali təhsil müəssisələrində riyaziyyatın tədrisinin mövcud şəraitə uyğunlaşdırılmış distant təhsil texnologiyasından istifadə üçün pedaqoji şərait hazırlanmalıdır. Ali təhsilin metodikasının təkmilləşdirilməsinin yüksək səmərəli üsullarından biri də tədris prosesində distant təhsildən istifadədir. Təhsilin distant formasında ən çox yayılmış üsul ənənəvi, yəni üz-üzə modeli innovativ distant təhsil yanaşmaları ilə birləşdirməkdir. Bu, tədris materialının çatdırılması, onun müstəqil öyrənilməsi, müəllim və tələbələr arasında dialoq mübadiləsinin təşkili üçün istifadə olunan ənənəvi və yeni informasiya texnologiyalarının, eləcə də onların texniki vasitələrinin geniş spektrinin istifadəsinə əsaslanır [1]. Beləliklə, distant təhsil üçün texnologiya və vasitələrin inkişafı riyaziyyat fənninin öyrənilməsində xüsusilə aktuallaşır.

Hazırda bu formanın həyata keçirilməsi xüsusi əhəmiyyət kəsb edir. Təhsilin informasiyalaşdırılması kontekstində biliklərin əldə edilməsinin fəal, müstəqil formalarına əsaslanan yeni tədris metodları getdikcə daha çox məlumatın kollektiv qavranılmasına yönəlmiş ənənəvi metodları əvəz edir, yəni biliklərin müəllimdən tələbəyə ötürülməsinin ənənəvi formaları daha az effektiv olur. Universiteti bitirən məzunlar təhsil aldıkları müddətdə çox bilik əldə etsələr də, çox vaxt öyrəndikləri biliklərdən vaxtında istifadə edə bilmirlər. Gənc mütəxəssislər müstəqil qərar qəbul etməkdə çətinlik çəkir və hətta öz işlərini yerinə yetirməkdə səriştəsiz və aciz olurlar. İnformasiya-kommunikasiya texnologiyalarının müasir inkişaf səviyyəsi distant təhsili tamamilə fərqli keyfiyyət səviyyəsinə çatdırır ki, bu da müəllimlə tələbə arasında birbaşa ünsiyyət effektivini təmin etməyə imkan verir. Bu, əyani təhsilin həmişə üstünlüyü və fərqləndirici xüsusiyyətidir.

Distant təhsilin inkişafının yeni mərhələsi əvvəllər mövcud olan əyani təhsil ilə müasir distant təhsil sistemlərini birləşdirən formanın yaradılması ilə bağlıdır. Son illərdə yeni texnoloji və təhsil imkanları distant təhsil sisteminin sürətli inkişafına şərait yaratdı.

Riyaziyyat bir çox bilik sahələri üçün təkcə kəmiyyət hesablama vasitəsi deyil, həm də dəqiq tədqiqat metodu, anlayış və problemlərin son dərəcə aydın formalaşdırılması vasitəsidir. İnkişaf etmiş məntiqi və hesablama aparatına malik müasir riyaziyyat olmasaydı, insan fəaliyyətinin müxtəlif sahələrində irəliləyiş mümkünsüz olardı [2]. Lakin universitetdə riyaziyyatın tədrisinin ənənəvi metodologiyası tələbələrin davamlı özünütəhsil bacarıqlarının, yaradıcı işləmək bacarığının formalaşmasını tam olaraq təmin etmir. Tələbələrə biliklərin mənimsədilməsi və yadda saxlanmasının təmin olunması üstünlük təşkil etsə də, bu bilikləri özləri sərbəst şəkildə mənimsəmək, təhlil etmək və müxtəlif vəziyyətlərdə tətbiq etmək kifayət qədər öyrədilmir. Beləliklə, riyaziyyatın tədrisi üçün pedaqoji şərait kifayət qədər inkişaf etdirilməmişdir qərarına gəlmək olar. Bəs universitetdə riyaziyyatın tədrisində distant təhsilin effektivliyi nədir? Bu problemi necə həll etmək olar? Məqalədə distant təhsil şəraitində riyaziyyatın tədrisinin xüsusiyyətləri tədqiq edilmiş və ali təhsil müəssisələrində riyaziyyatın tədrisində distant texnologiyalardan istifadə məsələlərinə baxılmışdır. Distant təhsilin formalarına müxtəlif vebinarlar, videokonfranslar, elektron təlimlər, video və audio materiallar, elektron kitabxanalar və internet resursları daxildir. Son illərdə universitetlər kifayət qədər böyük miqdarda elektron material toplamış, elektron təlimlər, video mühazirələr yaratmış, testlər və təlim proqramları hazırlamışlar. Bu toplanmış resurs sayəsində universitetlər heç olmasa ilkin mərhələdə, üzbəüz ünsiyyətdən uzaq şəraitdə heç kimin nə edəcəyini və necə işləməli olduğunu başa düşmədiyi halda, əyani təhsilin kəsirini qismən ödəyə bilmişlər.

Distant təhsilin əsas problemi tələbələrə heç bir nəzarətin olmamasıdır. Belə şəraitdə nəzarət tədbirlərini təşkil etmək kifayət qədər çətindir, çünki kompüter monitorunun arxasında kimin ola biləcəyini bilmirik. Onların mühazirələrə qulaq asıb-dinləməmələri, ev tapşırıqlarını özləri yerinə yetirmələri çox böyük sual olaraq qalır. Ümumiyyətlə, üzbəüz ünsiyyətinin olmaması böyük çatışmazlıqdır.

Ədəbiyyat

1. А.А. Андреев. Дидактические основы дистанционного обучения в высших учебных заведениях: Дисс. д-ра пед.наук. — М., 1999.-289 с.
2. З.Г.Гончарова. Педагогические условия использования дистанционного обучения в преподавании математических дисциплин в высшей школе. Курск, 2004.